

ROBERTO AMADO

“La gent va contra els immigrants per tres motius: la protecció de la identitat cultural, la seguretat i la imatge de restricció de l'estat del benestar”

“L'ànima racional necessita la immigració i la sentimental la vol fer fora”

Maurizio Ambrosini (Vercelli, Itàlia, 1956) és sociòleg i polític. Ha treballat en la comissió Schengen del parlament italià durant dos anys i ens parla sobre la immigració actual a la Unió Europea i les demandes de tancar l'espai de lliure circulació.

Quina és la història de la immigració a Europa?

—Històricament, Europa ha estat un continent d'emigrants. Això ha passat des del segle XIX fins als anys 60 del segle XX. Aquestes darreres dècades, molts dels països que havien estat origen d'emigració s'han convertit en receptors d'immigració. Geogràficament, ha estat una de les màximes transformacions històriques mundials. En un procés molt

ràpid, països d'on han emigrat milers de persones es transformen en països de rebuda.

Fa un segle, Itàlia era l'estat d'emigració per excel·lència, sobretot cap a Amèrica, el nord d'Europa, el Brasil i l'Argentina. A Espanya, no ben bé tant, però hi havia una situació semblant. Moltes d'aquestes emigracions tenien motius polítics: a Itàlia hi van influir les dues guerres mundials i a Espanya, la dictadura.

—Prenent els exemples dels països europeus, quines raons menen a blocar la multiculturalitat i exacerbar el sentiment de por envers els immigrants?

—L'objectiu polític és clar: guanyar vots d'aquella part de la població que va contra els immigrants i la multiculturalitat. Les tres explicacions per a aquesta oposició, a grans trets són: per una banda, la protecció de la identitat cultural. Caminem cap

a la recuperació de les tradicions cristianes. N'és un exemple Suïssa, on algunes votacions s'acosten a la secularització. El segon argument és la seguretat. Defensar la població envers el terrorisme i, per extensió, protegir-la contra la immigració il·legal. Per exemple: els Estats Units han estat sempre en conflicte amb el seu veí, Mèxic, per la qüestió del pas lliure de ciutadans a la frontera, a l'estil de la Unió Europea. Arran dels atacs de l'11 de setembre es fa molt difícil de parlar sobre la llibertat de moviments. La conclusió és que els mexicans paguen el preu del terrorisme islàmic. Finalment, l'oposició dels ciutadans té relació amb la imatge de restriccions a l'estat del benestar. És, segurament, la qüestió més delicada. Parlem de les concurrències en l'accés als serveis de l'estat del benestar. Un fet reconegut per alguns governs és la concepció que té la societat de l'accés a les prestacions socials –com ara les pensions– com si fos una competició. Aquest és l'argument més potent per a incidir en la consciència de les classes populars.

—**El govern espanyol va anunciar restriccions a la sanitat per als immigrants sense papers. Com l'enteneu, aquesta mena de decisions?**

—Ajuntaments, governs o parlaments poden fer servir mecanismes democràtics per a prendre decisions no democràtiques, com ara en qüestions de drets humans. Els valors democràtics poden no estar a disposició de la majoria. Algunes decisions no se sotmeten al consens d'aquesta majoria. Hi ha maneres d'esquivar aquesta necessitat de consens, i les decisions poden tocar temes com els drets humans o limitar les manifestacions; en connexió amb la restricció de prestacions socials de què parlàvem abans, els serveis essencials com ara la sanitat. Crec que no oferir serveis socials als immigrants il·legals és perjudicial i perillós per a la població en general. Si els neguem la sanitat primària, és molt possible que en un futur hi hagi molta més demanda d'atenció sanitària d'urgència. En una situació com aquesta, els ciutadans tenen diverses solucions. Una és apel·lar als drets humans per a salvaguardar l'assistència sanitària a

JORDI PLAY/ARXIU

qualsevol persona, independentment de l'origen. No parlem de garantir operacions quirúrgiques, però sí una assistència sanitària primària. Hi ha la possibilitat de fer que aquesta assistència primària sigui oferta per institucions externes al govern, com ara la Creu Roja, que poden ser pagades pels governs o per voluntaris. Als

EUA i a Europa, hi trobem exemples de tota mena de finançament.

—**A molts països, especialment al sud d'Europa, la població rebia els immigrants amb la sensació que hi arribaven per a robar la feina. En un context de crisi econòmica com el que vivim, aquest sentiment de rebuig envers els immigrants creix.**

Tot això, com pot afectar la relació entre la societat i els immigrants?

—Podem dir que els polítics que exploten aquest sentiment de rebuig actuen malament. Però la societat està malalta. El pensament contra la diversitat s'origina en la societat i tot acaba essent un cercle: la societat demana més protecció dels immigrants, alguns polítics ho exploten i la societat s'acaba tornant encara més contrària a la diversitat. Aquest cercle funciona a la majoria de països europeus. En molts sorgeixen els partits populistes i d'extrema dreta: la família Le Pen i partits populistes de Bèlgica, Àustria o els Països Baixos en són bons exemples.

—Però són les mateixes raons que expliquen aquest rebuig a països tan diferents com Espanya i els Països Baixos?

—És una qüestió oberta. Ni jo no en tinc una resposta clara. Quan pregunto això mateix als meus col·legues a Amsterdam, responen que no estan preparats per a rebre tanta immigració. Simplement estan preparats per a immigració temporal, però no per a rebre caps de família, dones, fills, etc. No estem preparats per a canviar i adaptar les institucions o les escoles. Això no és gaire diferent a la resta de països. A Espanya i Itàlia hi trobem una transformació ràpida, però això és difícil d'acceptar per la població. Pensem en els canvis que veuen els pares en les escoles dels seus fills.

La diferència sí que és en la tradició immigratòria d'uns altres estats. Els Països Baixos i Suïssa, per exemple, tenen tradició de rebre immigrants. Els matrimonis mixtos hi són abundants. Però ara la crisi econòmica i la preocupació per la seguretat fa que cognitivament sigui més difícil d'acceptar els forans. Per a molts, ara mateix, tallar i blocar la immigració seria la millor solució.

El filòsof i sociòleg Bauman parlava de tres nivells de seguretat. El primer era la seguretat al nivell de la vida, que inclou les pensions, la feina, etc. El segon nivell és el cognitiu, el dels valors; i el tercer és el de la seguretat personal. Com que la gent no pot controlar els dos primers nivells, concentren l'atenció en el tercer. Per això demana més policia o presons,

“La societat europea cada dia és més oberta, però amb una mentalitat més tancada”

per exemple. La immigració a Europa la podem encabir dins aquesta teoria. Quan el ciutadà se sent menys segur, en culpa l'immigrant.

—I Europa, com la veieu en aquest sentit?

—A la Unió Europea, els darrers anys, s'han fet moltes operacions de legalització d'immigrants. Això a banda, la UE té polítiques d'immigració ben definides i ofereix un avantatge per a aquestes persones: la llibertat de moviments. Fins ara, aquest context ha funcionat, si més no econòmicament. Ha estat beneficiós per a tothom. Amb l'entrada de nous països a la UE, veiem un nou flux de migració, però també una oportunitat d'exportació per als vells països de la Unió. Tenim doncs, més enllà de la retòrica, un joc en què tothom hi guanya.

En aquest joc, la lliure mobilitat és un element important per a la immigració que reben els països de la UE. A Espanya i Itàlia, per exemple, el primer grup d'immigrants actualment és el dels romanesos. La idea generalitzada és que la major part de la immigració que rebem prové del nord d'Àfrica i això no és cert: ara prové de l'Europa de l'Est. En aquest context, la política d'immigració dels països que reben la immigració no funciona gaire bé. Els estats, des de fa anys i actualment, tenen molt més interès a tancar fronteres que no a elaborar polítiques d'integració. A més, els europeus tendeixen, com més va més, al vot als partits conservadors tradicionals. Per a acabar-ho d'adobar, els partits d'extrema dreta de tot Europa semblen consensuar els missatges i van arribant a la població. Aquests últims afegeixen el missatge contra la immigració que els conservadors tradicionals no incloïen. Els partits d'extrema dreta, doncs, condicionen

el missatge dels conservadors tradicionals. Afegim-hi encara dificultats per part de l'esquerra de formular polítiques d'immigració efectives.

—Som racistes els europeus?

—Depèn. Cada vegada més, societats com la italiana, l'espanyola o la catalana són més obertes en els comportaments cap als immigrants, però, alhora, més tancats en la mentalitat. Com a societat, Europa és més oberta, però la mentalitat és cada vegada més tancada. Un exemple molt clar: els ciutadans, cada vegada més, demanem gent immigrant per a tenir cura de nens i gent gran. Molt sovint, aquests immigrants viuen en situació il·legal al nostre país. És molt contradictori necessitar la immigració però sentir-s'hi en contra.

Els filòsofs clàssics deien que l'ànima humana es dividia en ànima racional i ànima sentimental. En el tema de la immigració, l'ànima racional necessita la immigració i l'accepta però la sentimental voldria fer-la fora. Hi ha una contradicció en les nostres ments.

—Molts països estudien i demanen el tancament de l'espai Schengen. Creieu que això pot beneficiar la societat de la Unió Europea?

—Aquesta és una qüestió força important. Les fronteres es van convertint en un element clau. A molts països van sorgint veus a favor de reinstitucionalitzar aquestes fronteres nacionals, sovint perquè s'ha alimentat la por de la invasió. L'economia mundialitza la vida i els polítics no estan preparats per a frenar alguns aspectes d'aquesta mundialització, de manera que opten per la renacionalització.

—I qui hi surt guanyant?

—Probablement, ningú. Mirem l'intercanvi d'estudiants, els fluxos turístics dins la UE, l'intercanvi cultural... El tancament de les fronteres significa un retorn al passat. Penso que, simplement, no és possible. Crec que hi ha massa interessos contraris. Novament, trobarem una retòrica que demana el tancament de fronteres i el fre al moviment lliure dins la UE, però una pràctica pragmàtica, de tocar de peus a terra.

Adrián Caballero